

ANY MANUEL PÉREZ BONFILL El professor i escriptor repassa la seua trajectòria vital i artística quan la seua ciutat i el territori li reten homenatge

“Escriure m’ha vingut, sobretot, perquè m’agrada llegir; m’he fet un tip de llegir, és el que més m’agrada”

ENTREVISTA Manuel Pérez Bonfill

Després de mantindre diverses trucades telefòniques, Manuel Pérez Bonfill i Anna M. Bel em reben a casa seua, a ple centre de Tortosa. Prefereixen no ser fotografiats. Viuen en un pis ample i tenen molts llibres i fotografies de la seua família a cada habitació. Manuel està assegut a una cadira de rodes, al menjador. Fa dos mesos, un cotxe el va atropellar quan anava a buscar el diari i des de llavors la seua salut s'ha debilitat. Amb tot, respon, recorda i somriu amb uns ulls encara jòvens darrere dels vidres de les ulleres.

TORTOSA Marina Pallàs

Pregunta: Divendres, dia 29 de gener, li fan un homenatge i el nomenaran fill predilecte de Tortosa.

R: La veritat és que jo no sóc molt d'homenatges, els defujo.

P: Per què? És part del seu caràcter?

R: Sí, em sembla que és exagerat. Cadascú fa la seua faena. L'important és fer la faena bé.

P: I troba que vostè l'ha fet bé o molt bé?

R: Això, ho han de dir els altres. Els que ho han promogut són molt bons amics meus i tenen un afecte per mi que a vegades els fa exagerar una mica.

P: La primera vegada que vaig sentir parlar de vostè tenia 16 anys, en una classe del també professor i escriptor Manel Ollé.

R: Ah, Manel, tenim molta relació.

Anna M. Bel: Manel va ser alumne seu, de fet.

P: Va ser alumne?

R: Mitja Tortosa ha sigut alumna meua [riu]; no per res especial, simplement perquè vaig exercir-hi molts anys de professor.

P: Quants?

R: Més de quaranta. Els exalumnes han mantingut la relació amb mi, em vénen a veure. Estic molt content dels meus alumnes. Per a mi són els millors.

P: Tothom que hem passat per l'Institut Joaquim Bau hem sentit parlar de vostè.

R: Jo me n'alegro i ho agraeixo. L'Institut és la institució d'ensenyament mitjà més important, crec jo, d'aquí, de Tortosa. Per l'Institut ha passat moltíssima gent que avui en dia té un nom i un prestigi i és reconeguda pels seus èxits. L'Institut que jo vaig viure –que suposo que avui o menys és igual– és un lloc molt confortable des del punt de vista humà, intel·lectual i pedagògic.

P: Vostè va ser professor de literatura castellana, però la seua obra és en català.

R: És que quan vaig començar el català no tenia vigència.

A.M.B.: Vam ser una part de 'los niños escolarizados'. Només parlàvem el català dins de casa.

P: Però imagino que qualsevol estudi d'humanitats dóna una trajectòria i una dimensió que després és igual d'aplicable a una altra llengua.

R: Sí, tens tota la raó. Vaig estudiar a Múrcia per un motiu ben curiós.

P: Quin? Com hi va anar a parar?

R: Inicialment vaig anar a Barcelona, però allí m'ho passava tan bé que no estudiava [riu]. A Barcelona m'interessaven més les coses que feien de tema artístic i literari que no pas anar a la universitat. Vivia relativament a prop de la universitat, però quan no anava a classe trencava per uns altres carrers per no passar per davant de l'edifici perquè em feia vergonya a mi mateix, tenia mala consciència. Quan vaig comprendre que això no anava bé vaig decidir anar cap a Múrcia perquè uns amics meus d'aquí, de Tortosa, hi van anar. A Múrcia no hi havia perill de perdre el temps.

INSTITUT JOAQUIM BAU

“Per l'Institut ha passat moltíssima gent que avui en dia té un nom i un prestigi i és reconeguda”

P: I com recorda el seu temps allà?

R: Hi vaig estar molt bé. Era una ciutat petita, tenia universitat i la relació entre alumnes i professors era més pròxima. Un professor meu era Valbuena Prat. Era català, però donava classes a la universitat d'allí. Per dir-ho d'alguna forma, Valbuena em va afillar. Això em va permetre que la universitat tingués coneixement de mi. I quan vaig acabar els estudis vaig passar a ser professor. I així va seguir la vida fins que vaig tornar cap a aquí.

P: I com és que va tornar a Tortosa

Imatge d'arxiu de l'escriptor Manuel Pérez Bonfill.

si ja tenia faena a Múrcia?

R: Per una qüestió personal. Ma mare es va quedar sola en morir una germana seua i l'havia d'ajudar. Va ser per ella, si no no hagués tornat, em semblava perdre el temps aquí. Però em va semblar el més just. Ella havia fet moltes coses per mi, molts d'esforços, i m'havia donat l'oportunitat d'estudiar sense tindre una gran economia. Aviat vaig entrar a treballar a l'Institut d'aquí i ja m'hi vaig quedar. Mon pare estava exiliat a França.

P: Va tornar a veure el seu pare encara que estigués exiliat?

R: Sí, ens vàiem de tant en tant, va poder tornar. No amb molta freqüència, però sí que ens visitava i nosaltres també a ell. Mon pare està enterrat a Bordeus. Era originari d'Albatana, a Albacete; una població rural, molt petita, molt agradable. Hi he estat diverses vegades.

A.M.B.: Quan les coses es van obrir una mica, el seu pare podia tornar i ens feia visites. Però tants anys allà vivint, ja s'havia tornat molt francès.

P: I com es van conèixer vostès dos?

R: Ella va ser alumna meua, al mateix institut.

A.M.B.: Sí, de literatura, a l'Institut. Quin any devia ser? Als anys 50... Després de l'Institut jo volia fer dansa i treballava a Barcelona, al Teatre del Liceu. Teníem amics en comú, anàvem amb la mateixa colla i ens vam començar a cartejar. I un cap de setmana que vaig vindre a passar els Nadals amb la família ens vam veure i em va deixar llibres. Quan vaig acabar a Bar-

celona vaig tornar aquí i vam decidir estar junts.

P: La setmana passada va fer-se a Tortosa un homenatge a la revista *Gèminis*. Com recorda aquells anys col·laborant amb la revista?

R: *Gèminis* és un cas ben especial. Era una publicació periòdica que va desaparèixer i nosaltres la vam recuperar. Vull dir que, inicialment, no la vam fer nosaltres, era anterior a Gerard Vergés i a Jesús Massip.

P: Ha mantingut la relació amb ells? A Vergés, se li han fet també homenatges fa poc.

R: Sí, sí, i tant, sempre l'he mantingut, la relació.

P: Hi publicava en castellà? Sobre què hi escrivia?

R: Sí, en castellà, tot i que alguns també eren en català. També vaig col·laborar amb *La Zuda*. Molts dels que escriviem a una van escriure a l'altra. A Tortosa, en aquell temps, molta gent que es dedicava a escriure, no n'hi havia. I, a més a més, a escriure gratuïtament, sense guanyar diners.

P: No cobràveu?

R: En absolut. Era simplement una vocació literària que teníem. Estic segur que si haguessen posat preu no se n'hagués llegit ni una. I més a Tortosa. Si són coses forasteres criden més l'atenció.

P: I Macla 65 va ser una altra formació?

R: Va ser una altra derivació de tot això, una mica més artística, en certa manera. Ens reuníem i preniem la decisió d'escriure. Ens trobàvem aquí, al centre de Tortosa.

A.M.B.: Guardem totes les revistes i publicacions aquí, a casa.

P: I ja us caben?

A.M.B.: La veritat és que està tot ple, la casa és gran, però tenim llibres a totes les habitacions, per tot arreu. Tu mira per les altures, que hi veuràs tot de prestatges.

R: Ensenya-li, ensenya-li.

(Anna M. Bel em mostra un parell d'estances plenes, efectivament, de llibres. En una habitació hi ha una vella màquina d'escriure en un prestatge. Quan tornem al menjador, Manuel, assegut a la seua cadira, ho recorda perfectament.)

R: Va ser la meua primera màquina d'escriure. Me la va regalar ma mare quan era estudiant de Batxillerat perquè veia que m'interessava la literatura. Després va ser requisada quan em van detindre.

A.M.B.: Sí, i després dels anys, un bon amic ens la va poder recuperar de les dependències d'una comissaria de Madrid. Van estar detinguts tres mesos, un grup d'intel·lectuals, artistes i professors d'aquí. No podien demostrar que havien fet alguna cosa contra el règim i van sobreure la causa. Van estar tres mesos perquè el governador civil de Tarragona va decretar l'estat d'excepció.

R: L'estat d'excepció vol dir que perds totes les garanties que tens normalment com a ciutadà i llavors et poden detindre.

P: Quan va ser això?

A.M.B.: Abans de la mort de Franco. I com a conseqüència de que estava més o menys fitxat, vam estar un